XLI. évf. Cluj-Kolozsvár, 1931 november. 11. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: Dr. BORÓS GYÖRGY.

Library of the
PACIFIC UNITARIAN SCHOOL
FOR THE MINISTRY
Berkeley, California

Meghivó.

A Dávid Ferenc-Egylet tisztelt tagjait ezennel van szerencsém meghivni folyó évi november 28-án délután $^1/_2$4 órakor Kolozsvárt tartandó *közgyülésünkre*. Kérem és várom, hogy minél többen jelenjenek meg. Szükségünk van egymás biztatására és erősitésére, mert a napok sulyosak, az életviszonyok nem kedvezők. Nekünk bizalommal kell lennünk a jövő iránt. Nekünk biznunk kell tagtársaink és hiveink áldozatos buzgóságában, mert még ha az anyagi viszonyok nehezek volnának is, ami fájdalom ugy van, lélekben erőseknek, kitartóknak és egymás bátoritására elszántaknak kell lennünk. Védenünk és erősitnünk kell dicsőséges multra tekintő Egyletünket. Egységben van az erő s aki ez ellen vét, hütlen lesz Dávid Ferenc lobogójához.

Közgyülésünknek egyik fontos tárgya a revideált Szabályzat megállapitása lesz s ezzel kapcsolatban megfelelő határozatok és intézkedések.

Egyben kérem a fiókegyletek elnökeit, illetőleg titkár afiait, sziveskedjenek évi jelentésüket, számadásaikat és esetleges javaslataikat november 15-re beküldeni.

Kolozsvárt, 1931 október 26.

Dr. Boros György,
ügyvezető-alelnök.

nitarian school for the ministry
Berkeley
America California

Küzdelem.

Irta: *borosjenői Szegedy Márta.* Budapest.

Vonagolva, sikoltva, jajgatva,
Véres betük hömpölyögnek felém
És én állok, mozdulatlan állok
Gunyos igazságok görnyedő hegyén.

Vörös az ég, izzik a lég,
Süvít a szél, éget a láng,
Szalad a gyáva, feszül az agy,
Ember! az élet bús foglya vagy!

Bágyadtan, félősen, zokogva
Emberkezek nyulnak énfelém
S én állok, megtörten állok
A szédítő meredek peremén.

Nem látok semmit, nem nézek senkit,
Undorodva érzem, hogy ember vagyok,
Tehetetlenségem kinzó fájdalmában
Hitvány életemért vadul dacolok.

Előttem a mélység, hátam mögött fertő,
Felettem sötéten komor az ég
S én állok, szilárdan állok,
Egy lépés — s elreszt a hívó szakadék.

Démoni világ, bünösen jó világ
Kacag s csilingel felém
S én tántoríthatatlan tisztaságban állok
Bizó akaratom hívő erején.

•••

Közgyülési megnyitó beszéd.

Van szerencsém a közgyülés tisztelt tagjait hitrokoni érzelmekkel üdvözölni.

Mielőtt tanácskozásunkat megkezdenők, engedjék meg nekem, hogy szives figyelmöket egy-két percig igénybe vegyem.

Nem akarok szólani a mai közgyülés tárgysorozatába felvett kérdésekről. Azok az egyházi és iskolai közélet egy évi mozzanatait ölelik fel: nem foglalnak magukban semmi különöst és rendkivülit. Különben is a tárgyalás rendjén mindenki felszólalhat, közölheti gondolatait, hogy a közgyülés formába önthesse a hozandó határozatokban kicsiny körünk közvéleményét. Amiért én egy-két percre szót kértem, az egyfelől egész unitárius egyházunk sulyos és komoly aggodalmat keltő anyagi helyzete; másfelől a lelkekben titokban élő, mérgező s azért kivédhetetlen meghasonlás szelleme.

Ha valakinek fejében az a gondolat villanna meg, hogy: hát mi közünk nekünk, kolozsdobokai egyházkörnek, melynek meg van a maga törvényelőirta teendője, mindezekhez, annak azt felelném: nem akarok én a felvetett gondolatokra határozatot hozatni, csupán a lelkeket szeretném hangolni, hogy érezzék meg a mi egyházunk nagy szükségét, mert lehetetlen, hogy ne fájjon a tagoknak, ha betegség kinozza a szervezet középpontját.

A kiméletlen szigorral végrehajtott agrár-reform, ennek következtében igen jelentékeny bevételi összegek hiánya, az államsegély jogtalan megtagadása, illetőleg szomoruan nevetséges összegben való utalványozása, sőt azoknak tervbe vett igen jelentékeny redukciója olyan nehéz helyzetbe sodorta az egyházat, amilyenre a mai nemzedék csak az egyháztörténelemből tud példákat. Már-már az unitárius gondolatot reprezentáló intézményeink létének gyökeréig ér a baj. Sőt egyik intézetünk egyik ágának megszüntetését kénytelen volt a főhatóság kimondani. Az ötvenes évek szorongattatásai között leglelkesebb vezetőink lelkét kinozta már a gondolat, hogy mi lesz velünk, ha egyházi autonómiánk ereje már lehanyatlott s csak a mult emlékeként él és ha nem tudjuk előteremteni azokat az anyagi eszközöket, melyek intézményeink fenntartására szükségesek?

Kihez fordulhatott volna az egyház vezetősége egy ellenséges világ közepette máshoz, mint a hivők áldozatos lelkéhez? És ahol legnagyobb volt a szükség, ott volt legközelebb az isteni gondviselés: megáldotta a hiveket a hűségnek és az égő áldozatnak szent lelkével. Az a nemzedék hozzá nőtt és felemelkedett annak a sötét és tragikus korszaknak nagy feladataihoz és a sulyos kereszt terheihez.

Félek feltenni a kérdést: vajjon a jövő történet irója mit fog megállapitani a mi nemzedékünk magatartásáról? Ha belenézünk a lelkünkbe s mi magunknak bizalmasan feltesszük a kérdést: megtettünk-e mindent, ami tőlünk telt vallásunkért, intézményeinkért, lelkünk nyugalmáért, vajjon felelhetnénk-e őszinte lélekkel egy megnyugtató és határozott igennel?

A másik nyugtalanitó mozzanat, amit szóvá akarok tenni, az a titkon és ellenőrizhetetlenül bujkáló, a lelkeket rontó és megfertőző meghasonlás szelleme, amely hol itt, hol amott felüti fejét s mindenütt csak egyenetlenséget és bizalmatlanságot szül, megtartás és épités helyett rombol, ösztönzés és munkára serkentés helyett csüggeszt, szervezés és erősités helyett zilál és bomlaszt. Nem tudom és nem is keresem e beteges tünetnek az okát. Ha egyéni, önző érdekek huzódnak meg mögötte, akkor az az individuális törtetésnek egy sajnálni való, szánalmas formája, mely többre becsüli a saját önző érdekeit egyházunk hitéleti és kulturális előhaladásánál, kitörölhetetlen foltot és árnyékot vet a forrás lelkére és jellemére. Ha egyházi közállapotaink és életünk javitása a célja, akkor a legjobb esetben is egy rosszul választott és hibás eljárási mód, amely komoly kétségeket támaszt a forrás itélőképessége felől. Minden

esetben azonban olyan harcolási mód, amely nem keresztényi és nem unitárius. És messze távol áll a jézusi etika szeretet-parancsától.

És távol áll a létfentartás ösztönös sugallatától is. Nincs nekünk elég bajunk, melyeket özönével zudit ránk kisebbségi helyzetünk, nemzeti és felekezeti szempontból egyaránt? Nem vesszük észre, hogy más magyar felekezetek az öntudatra ébredés friss lendületével gyürköznek nemzetvédelmi és hiterősitő munkára? Hát saját magunkat kell nekünk a falakon belül marcangolnunk? Nem kellene-e inkább a veszély ösztönös érzésében szeretettel összebujnunk és közös erővel, egységes lélekkel szántogatnunk és forgatnunk az unitárius ugart? Hát teljesen elvesztettük volna erkölcsi és szellemi tájékozódásunkat elhivatásunk felől?

Tisztelendő közgyülés! Azt hiszem, hogy ezek a keserü szavak a közgyülés egyetlen tagjára sem vonatkoztathatók. Hogy mégis szabadságot vettem magamnak ezek elmondására, oka az, hogy bármelyikük találkozhatik az unitárius közélet porondján ilyen disszonáns hangokkal és megdöbbentő kezdeményezésekkel. Számot akartam adni arról, hogy milyen gondolatokat váltanak ki ezek lelkemben s hogyan értékelem gyakorlati magatartásunk irányitása szempontjából. Ugy vagyok meggyőződve, hogy egyházunk és az unitárius gondolat érdekében való volna, hogy Önök is ugy itéljék meg e szomoru jelenséget. Mert a helyes értékelés megcsillanása megadja majd gyakorlati magatartásuk irányvonalát.

Egyetlen mozzanat van egyházunk életében, mely nemcsak megnyugtató, hanem egy jövő fejlődés biztató lehetőségét nyujtja s ez *a székelykereszturi földmives iskola szervezése* s a jövő iskolai évtől müködésbe inditása. Én ettől az intézettől nagyon sokat várok. Várom székely népünk gazdasági kulturájának emelését s vagyoni boldogulásának és jólétének megalapozását. Vallásos lélekkel a gondviselés munkáját kell látnunk abban a tényben, hogy amikor egyházi életünk minden területén csak a leépités rémével találkozunk, legalább itt, ezen az egy területen az épités munkáját végezhetjük.

Ezek után üdvözlöm a közgyülés mélyen tisztelt tagjait s tanácskozásunkat megnyitom.

A kolozsdobokaköri közgyülésen elmondotta:

Dr. Gál Kelemen.

●●●

A temetőben.

Most van a nap lemenőben,
Itt vagyok a temetőben.
Egy vasárnap nyári este,
Ép az utam arra vitt be.
Megállok egy uj sirhantnál,
A szép nyári alkonyatnál.
A sirhanton hervadt rózsák,
Elnémultak itt a nóták.
Dalos lány volt a lakója:
Szomoruság van azóta.
Hej, sokan megsiratták őt,
Godozzátok a temetőt.

Tovább megyek, másik sirnál
Megállok a feliratnál.
Négygyermekü édes apa
Eltemetve az van oda.
Bus özvegye, négy gyermeke
E sirkövet emeltette.
S a kegyelet sirkövére
Uj koszorut font föléje.
Mig olvasom föliratát
És nézem a koszoruját,
Hálaérzet csak egyre nőtt,
Gondozzátok a temetőt.

Most meg itt áll apám sirja,
Mintha lelkem ujra sirna.
Mert e földhöz te kötöttél,
Maradjak a göröngyöknél.
Részemre ezt láttad jónak,
Engedtem a hivó szónak.
— Nem akartam messze menni,
Csak e honnak fia lenni.
Lenni dicső nevü magyar,
Mig a sirhant el nem takar...
Takar igy majd szántó-vetőt,
Gondozzátok a temetőt.

Rám borult az esti homály,
Emlékimet viszem tovább.
Tovább megyek, hiv az élet,
Ami egykor itt ér véget.
Ezer emlék, tenger bánat,
Sirok fölé vissza járnak.
S hol kegyelet-könnyet sirnak,
Ott virágok mindig nyilnak.
Mig más helyen besüppedt sir,
Ott feledés csontkeze ir.
Virág helyett vad dudva nőtt,
Gondozzátok a temetőt.

*

„Boldog idők szemfedője,
Szülőfalum temetője."

Benczéd. Izsák Domokos.

Beszámoló

a tanitók és tanitónők részére rendezett tanfolyamról, mely a nagyenyedi Bethlen-gimnáziumban 1931 aug. 15-től aug. 27. déli 12 óráig tartatott meg.

A megnyitón imát mondott Juhász Albert vallástanár, a tanfolyam rendezésének célját ismertette Csefő Sándor tan. képző igazgató. A tanfolyam hallgatóit Ilyés Gyula ref. egyhker. felügy. üdvözölte.

A halgatók száma 54 volt, kik közül 47 ref., 7 unitárius. Névszerint: Kiss Dénes Kökös, Gál Jenő M. Zsákod, Fazakas Sándor Székelykeresztur, Ajtay József Rava, Péter Margit Dicsőszentmárton, K. Nagy Irma Ikland és Simon Anna S. Kőröspatak.

Előadók: *Vásárhelyi János* püspök h. 2 óra.

A keresztény aktivitás programja.

Juhász Albert vallástanár 6 óra.

A Heidelbergi káté gondolat menete, a vallástanítás anyaga, célja, tanterve. Mintatanítás: a gutaütött meggyógyítása, Jézus hatalma a bűn felett.

Unitárius egyháztörténelem az erdélyi fejedelmek korában.

Csifó Salamon teológiai vallástanár 10 óra.

Unitárius egyháztörténelem I. Lipót, III. Károly és Mária Terézia idejében.

Az alkotmány, szervezeti törvény, hitvallás, kijelentés s ezek tanításmódja, Isten létezése, szerepe, az ember viszonya Istenhez, Isten személye s a világhoz való viszonya, Jézus tanításai, személye és jelentősége, szentlélek, egyház, örök élet hite, tevékenység az egyházközségben egyénileg és gyülekezetileg.

Jancsó Sándor tanár 4 óra.

Egyháztörténet: a fegyveres vallásüldözés kora kezdettől 1540-ig, Rudolf trónralépéséig történt események. Rudolf ideje, a jezsuiták, Basta, Bocskay. I. Lipót, a gályarabság és annak irodalma.

Zalányi István tanár 4 óra.

Pedagógia: Stoy, Ziller, Rein, Spenczer személyiség pedagógiája: Linde, Schneller, Katorp, Förster... fizika kisérleti lélektan, kisérleti pedagógia, állampolgári nevelés, nemzeti nevelés, pedagógiai naturálizmus, az új iskola.

Pădurescu román tanár 4 óra.

Román irodalom: Eminescu, I. Creanga, I. Slavicic, Nicolae Gane din Moldova, I. Luca Carageale, Vranca, D. Zamfirescu, Alexandru Vlahuța, Gh. Coșbuc.

Dr. Gardu Kálmán és dr. Harmath János 2 óra.

A szövetkezés eszméje, célja. Mi a tanitó feladata a Hangya szövetkezetek szervezésénél.

Dr. Kristóf egyetemi tanár 4 óra.

Magyar irodalom történet: a magyar irodalom legújabb fejlődése. Ady és Petőfi költészete, a magyar dráma fejlődésének kiemelkedőbb mozzanatai. A magyar lira, szépprózа, a kritika fejlődése.

Csefő Sándor tan. képző igazgató 3 óra.

Fizika: Röntgen sugarak, Rádió. A világ egyetem.

Elekes V. tanár 3 óra.

Történelem: Erdély történelme, mint a változások sorozata. Erdély középkori történelme. A XVIII. század története.

Veress Gábor zenetanár 2 óra.

Templomi énekeink ritmusa, népdal a műzenében.

Dezső Dénes tanár 2 óra.

Gazdaságtan: Általános állattenyésztés, keresztezés, apró állatok megválasztása.

Petrovai Tibor 2 óra.

A hitelszövetkezetek megalakulásának fontos. Ügyvezetés.

Ivan Domnariu 2 óra.

Román mintatanitás: a főnevek neme, fogalmazás.

Felméri Sándor s. tanár 3 óra.

Kimutatás: A határozott és határozatlan névelő. Alanyi és tárgyas igeragozás. Mese: a nyúl és a sün.

Lőrinczi Ferenc tanító 2 óra.

Kimutatás: Fogalmazás készítés a II-ik és IV-ik osztályban a fürdésről.

Pongrácz I. 2 óra.

Ének: Ennek tanítása. Mintatan: Oh seregek nagy Istene.

Baranyai K.-né 3 óra.

Kézimunka: Művészi kötés, bársony vasalás.

Rapp Károly 3 óra.

Kézimunka: Drótból különféle tárgyak.

Rapp Károly 2 óra.

Testgyakorlat: A testnevelés és keersztül vitelének beosztása. Élettani méltatása, pedagógiai megvilágítása. Svéd, német és dán rendszerű gyakorlatok végeztetése.

Kovácsi Pál 2 óra.

A modern rajztanítás. Mintatanítás a II. osztályban.

Elekes Viktor 1 óra.

Az iskolai törvények ismertetése.

Dr. Gardu Kálmán 1 óra.

A Bethlen-kollégium története.

A tanfolyam augusztus 27-én d. e. 11 órakor ünnepély keretében fejeződött be. Szivemet hozzád emelem elhangzása után Vásárhelyi János hüspökhelyettes mondott imát és beszédett. A hallgatók nevében Péter Albert Héderfái tanító köszönte meg a főhatóságoknak a tanfolyam megszervezését, az intézet vezetőségének a szeretetteljes és bánásmódot, jó és izletes testi ellátást, továbbá a mai időben ritkaság számba menő udvariasságot.

Ezután következett az alkalmi vegyeskar: „Szállj szivünkbe szent igazság“ című Hymnusza, melynek befejezése után Juhász A. vallástanár záróbeszéde és a bizonyítványok kiosztása következett. Záróének: Tebenned biztunk eleitől fogva.

A szellemi táplálék után következett egy olyan bucsú ebéd, melyhez hasonlót sok felekezeti tanító csak álmában lát, de itt sem tudja megkóstolni, mert idő előtt felébred.

Társaskirándulásaink: A Hangya központhoz, Fischer—Ambrózi-féle telephez. A Detonata, Tordai-hasadék, Marosújvári sóbánya, mindmegannyi kedves emlék fog kisérni göröngyös, szúros itthoni utazásainkban.

Rövid két hét, de ez alatt feledtetni tudták velünk a sulyos gondokat. Tudásunk bővült, hitünk erősbödött s így szilárdabb elhatározással fogunk a küzdelmes munkához, reméljük sikeres lesz az eredmény. Ehhez a biztatást a fő forrásból kaptuk, mely ezt a tanfolyamot szeretettől vezéreltetve megszervezte és módját találta annak, hogy teljesen ingyenes legyen. Örök hála és köszönet érte.

Kiss D.

Leányaink sorsa.

Az unitárius papnék közremüködésével szolgálatban levő pár száz leányhoz levelet küldöttünk az év elején. Kezüket keresték és igyekeztek megfogni a kedves papnék. Volt is eredménye, de ezt az apostoli mentőmunkát nem lehet elég sokszor ismételni.

Hogy milyen veszedelemben forognak a városon szolgálók, különösen Bukarestben s általában a Regátban lakók, arról a Bukarestben megjelenő „Egyházi Ujság“ 21. számából átvett alábbi cikk bő tájékozást nyujt.

A cikket s magát az ujságot is melegen ajánlom lelkészeink figyelmébe.

Dr. Boros György, püspök.

Az erdélyi falvak regáti kitelepülőinek nagy tömegéből napszámos és cseléd válik. Az itteni élet tüzkeresztségét számukra a gonosz, kizsákmányoló munkaadókkal és gazdákkal való első összetüzésük s a rendőrséggel való megismerkedésük jelenti, amiket nagyon kevésnek van szerencséje kikerülni. Innen kezdve aztán rohamosan olvadnak be azon városi proletáriátusba, amely a Regátban speciális nemzeti proletáriátusnak volna nevezhető. A románság nagy tömegeinek ez csupán átmeneti állapot, csak a mieink számára válik életsorssá. Apró kenyérérdekeik ösztönös védelméből következik, hogy idegen származásuk hátrányain könnyitendő, szinte kivétel nélkül, a többségi népből keresik élettársukat, akivel „összeálljanak“. Ezen a réven gyermekeik feltétlenül orthodoxok lesznek már a „Maternitate“-kban, mely szülészeti kórházakat és gyermekmenhelyeket rendesen orth. társ. egyesületek tartanak fenn és ez gyermekeik számára a jobbik sors; a rosszabb az, ha az uccán maradnak, amikor a szülők külön válnak. Proletár-házasságok u. i. nem szoktak tartósak lenni. Eredeti hitfelekezetükhöz, attól kezdve, hogy megindultak a lejtőn, a beleszületésükön kivül hovatovább semmi nem köti. Templomba nem járnak, de azért van vallásuk: az ucca tömeg-hite. Ez a babonákból összegyülemlett bizonytalan lelki valami, ami sejt egyet s mást az ég felett és föld alatt, de a keresztségtől mérhetetlenül messze áll. Társadalmi életük az uccán, köztereken és a korcsmában folyik. Sovén környezetük hangos hazafisága egy-két korcsmai vereség után lelkükben a megbujó nemzeti

közönyösséget váltja ki. Elenyésző, kevés az olyan, aki cseléd- és munkássorsban is tisztességben és hüségben megmaradva, tiszta családi életben, elvesztő lelki károk nélkül érkeznék meg életének végére.

Az ügyesebbek, élelmesebbek és ambiciózusabbak azonban a fenti csoportból tekintélyes számban és hamar elkülönülnek és amint felteszik az első gallért, illetve felhuzzák az első selyem harisnyát, két éles iker-tipussá formálódnak:

„Janoş", a bolti szolga, üzleti kifutó, banktakaritó, urasági inas, stb., stb., a „szaladj János, rohanj János-magyar" egyik regáti változata. Szorgalmas, megbizható, mindenre alkalmas. Egyelőre nincs neve, nincs neme, amig majd esetleg „Domnu Ion"-ná növi ki magát s egy később megrajzolandó tipusban ismerjük fel ujra.

„Gulaş Julişca", a női megfelelője. Szobalány, bonne, kiszolgáló, stb., stb. Nyitva előtte az ut a perzsaszőnyeges lakástól a venerás kórházig, amilyen a szerencséje és ügyessége... Egyek „Janoş"-sal abban, hogy mindenek előtt évről-évre kevesebbet és rosszabbul beszélnek magyarul, az „Universul"-t olvassák vagy semmi mást; szülőföldjükre hova-tovább csak sátoros ünnepeken gondolnak és Jánossal soha-soha nem találkoznak, mert kölcsönösen többre néznek, mint aminek látják a másikat...

A székelyszentmihályi Egyházköri közgyülésről.*

Gyönyörü idővel köszöntött be folyó év julius 14-ike. Kasza, sarló megindult már, az ő éltet adó mankóján. Hogy egy évnek fáradságos munkája után arassa le a diadalmat E földön minden élő ember által nélkülözhetetlen, áldott buzakalászt. Hogy ujból meglehessen a mi imádságunk, a mi mindennapi kenyerünk.

De e napon mégis sokunknak kezében elpihent a kasza, elpihent a sarló. Hogy sokunk által soha sem látott és sokak által 30 év óta nem látott ünnepélyen testben és lélekben megjelenhessünk.

Nevezett nap, már egy-két héttel azelőtt, ünnepi köntösben öltözve emelkedett ki a többi hétköznapok egyhangu sorából. Gondolatban, érzésben már egy-két héttel elébe mentünk e kiemelkedő napnak, hogy sebzett lelkünk őszinte szeretetével hivjuk és vezessük be. Valami „Hozsánna"-félével óhajtottuk volna köszönteni. És hogy miért tartottam én e napot annyira lélekemelőnek, e kérdésre a feleletet az alábbi esetek adják meg.

— A háboru ideje alatt, amikor a fronti szolgálatból fölvál-

* A fent leirt közgyü és lefolyása ismeretlen előttünk, de meg vagyunk győződve, hogy a lelkek szeretetben való egyesülése nem hidegségből vagy közönyből, hanem talán csak feledékenységből, a helyzet meg nem értéséből kifolyólag maradt el. Ebből a szempontból közöljük le ezt a cikket, hogy más közgyülésekre tanulságul szolgáljon. (Szerk.)

tottak, hogy egy pár napig pihenőben legyünk, nekünk is szoktak Istentiszteletet tartani. Mi, unitáriusok oly szétszórtan voltunk, hogy számitásba sem jöhettünk. Ezért, ahol én voltam, soha sem tartottak Istentiszteletet a mi vallásunk szerint. Megvallom őszintén kissé árvának, elhagyatottnak éreztem magamat. A többiek az ők vallásuk szerint imádkoztak.

En is jogosnak éreztem magamat arra, hogy az én hitem szerint imádkozzam. Ez azonban föltünt a körülöttem levő társaimnak és azt kérdezték: Te milyen vallásu vagy? Én nyugodtan feleltem, hogy „unitárius vagyok". Voltak olyanok, kik ujból kérdezték, hát az milyen vallás? Sértett a kérdés, hogy még vannak olyan emberek, kik nem tudják, hogy unitárius vallás is van. Később a háboru zivatarai között orosz fogságba kerültem és ott voltam addig, mig a bolsevizmus forradalmi hullámai kicsaptak. Ekkor ugy éreztem, hogy tán sikerülne valahogy hazajönni. Ez a tervünk, egy nehány társammal együtt, leirhatatlan szenvedés és nélkülözések között, sikerült is. De utközben sokszor be kellett térnünk az orosz civilekhez élelemszerzés végett. Akkori időben még az oroszoknál erős vallásos szellem uralkodott. Mit, szerintem, inkább elvakitásnak, mint vallásnak lehetett nevezni. T. i. a lakosság szobáinak falai körül voltak aggatva, általuk szentnek hitt képekkel, mely képek közt volt olyan is, amelyet csakugyan nem lehetett szentnek nevezni. Mert akiről azok a képek fel lettek véve, még akkor is éltek és hajszolták bele az emberiséget a vérfürdőbe. De mindegy, nekik szent volt. És ezek mindenikének egy-egy imát kellett mondani, mielőtt ettek volna, mert azt hitték, hogy ha valamelyik kimarad a tiszteletből, az meg fogja tagadni tőlük az Isten áldását.

Általában véve, nem voltak rossz lelkü népek. Mert élelmükből nekünk is adtak. De minden esetre megvárták, hogy ugy imádkozzunk, mint ők. Én azonban soha sem tudtam erre rászánni magamat. Mely magatartás ujabb megjegyzést vont maga után. És kérdezték ők is, hogy milyen nemzetiségü vagyok és milyen vallásu. Mikor a kérdésükre feleletet adtam, (persze nem hitték, hogy mi kulturnépek vagyunk), összenéztek. És az egyik bölcselkedő orosz mondta a többieknek: „nó látjátok ezek azok a poháné-poháné népek (szóval: pogánynak nevezett), akikről a háboru alatt annyit beszéltek, hogy még emberevő pogányok is vannak. Lehet, hogy ez is azokhoz tartozik." Én azonban magyarságomnál és vallásomnál fogva, annyira fölül éreztem magamat e megjegyzésen, hogy még bosszankodni sem tudtam rajta.

De mégis fölteszem a kérdést: Lehet-e az a mély tó, vagy tenger, mely évek multával ki ne apadna, ha abba valahonnan uj viz nem buzogna? Alig hiszem. Az ember hosszu évek alatt idegen és kényszerült környezettől körülvéve s még hozzá, ha lelki bántalmai is vannak, megmaradhat-e hite épségében? — bizony nehezen.

Az egyházköri közgyülés és ünnepély alatt, a látottak és hallottak nyomán, a jelenvoltak lelke megtelhetett vallásunk iránti érzés-

sel és szeretettel. Az érző lélekre nagy hatással volt, mely hatástól felmelegülve, elvonult lelki szemeim előtt a mult szomoru emléke. És azokból, kik hitemben bántottak, szerettem volna nehányat fülön ragadni és ide állitani — ime, nézd meg, hogy kik vagyunk.

Ilyen érzések között tartott az ünnepély egészen az estéli órákig. Ekkor került sor rá, hogy a fehér asztalnál is megjelenhessünk. Mi, mint az Egyház presbiterei és tagjai, ugy gondoltuk, hogy ez a hely az, ahol a lelkünk szabadon ölelkezhetik a mi vezetőink lelkével. Mi ugy gondoltuk, hogy ez a hely az, ahol a mi ismert *lelki fájdalmainkra balzsamot hintenek.* Mi, kik itt élünk az unitárius világszélen, a „végváron", mi vártuk e pillanatot, mint beteg az orvosokat, aki még reménykedik, aki még élni akar. Hogy ha az egyik orvos nem, de a másik fölfedezi a bajt, utat, módot talál rá, hogy hogyan lehessen gyógyitani. Mi ugy gondoltuk, hogy köszönteni fogjuk egy ujabb 30 évre vezetőinket és hüséget igérve egyházunk iránt: törekedünk arra, hogy a végvár békéjét helyreállitsuk, hogy maradhasson meg lelkünkben az az édes gyermekkori emlék a konfirmációból, amely igy hangzik: „Hiszek egy Istenben, a mindenható Atyában". — De sajnos erre nekünk alkalom nem adatott. Mintha mindenki megfeledkezett volna arról, hogy itt fájó érzések vannak, vagy tán mindenki félt bontogatni a még fájó sebet, gondolva, meggyógyul az ugy is.

Mi vártunk, vártunk valamit egész az ünnepély végéig. Itt érzéseimhez és érzéseinkhez megint őszinte kell hogy legyek, mely azt sugta: hogy az ünnepélyről egy kissé csalódott szivvel távozánk.

Bencéd. Izsák Domokos.

Egyházi hirek.

Rovatvezető: ÜRMÖSSI JÓZSEF.

Egyházi főtanácsi gyülés. Folyó évi egyházi főtanács ideje november 29. és következő napjaira tüzetett ki.

„Brassai-serleg" felavató ünnep. Lapunk októberi számában röviden megemlitettük, hogy a Budapesti Brassai Ifjusági Kör serlegavató ünnepet rendezett október 4-én. Az ünnepségekről részletesebb tudósitásban az alábbiakban számolunk be:

Az ünnep október 4-én este 8 órakor kezdődött az Országos Kaszinó nagytermében és meghitt, bizalmas, hitrokoni és baráti találkozója volt Budapest és környékén lakó unitáriusoknak, kik igen szép számban gyültek össze az ünnepségre s nagy szeretettel és melegséggel vették körül a főpásztort. Unitárius nagyjaink és vezető embereink közül ott voltak: Józan Miklós püspöki vikárius, Dr. Mikó Ferenc helyettes államtitkár, Br. Dr. Daniel Gábor, Dr. Tóth György kuriai biró, Dr. Nyiredy Jenő, Dr. Kozma Jenő, Dr. Csiky Gábor lelkész, Barabássy István táblabirő, Barabás István lelkész, Dr. Zsakó

István, Dr. Mikó Miklós, Vitéz Dr. Nyiredy Géza és még mások, 100-nál több számban. Az estélyt, Brassai Sámuel nagy nevéhez méltóan, megtisztelték megjelenésükkel Dr. Ripka Ferenc Budapest főpolgármestere, Dr. Ravasz László ref. püspök, özv. dr. Csiky Jánosné Hegedüs Irén, a Magyar Asszonyok Orsz. Szöv. képviseletében Kolozsvárról ott voltak: Dr. Hintz György és neje Boros Ella, Kovács Kálmán tanár, Végh József hirlapiró, Ürmösi József püspöki titkár. Az ünnepi vacsora az emlék-serleg felavatásával kezdődött. Mielőtt a vacsorát felszolgálták volna, Dr. Boros György püspök mondotta el áhitatos csend és figyelem között lapunk mult számában leközölt tartalmas és lelkes serlegavató beszédét. Az ifjuság nevében vitéz Dr. Nyiredy Géza vette át a Brassai-serleget oly frappáns, ügyes, lelkesitő beszédben, mely mindenkinek szeméből könnyeket csalt ki, mert abban benne volt Erdély lelkének megértő, szerető hitrokoni, testvéri hangja és az a szent fogadalom, lelkesedés, mely az ifjuságot, az uj nemzedéket, Brassai bácsi szelleme köré csoportositja. A Magyar Asszonyok Orsz. Szöv. nevében özv. Csikyné Hegedüs Irén mondott meghatóan kedves, közvetlen üdvözletet és egy eddig nem ismert epizódot Brassai bácsi életéből. Az ifjuság nevében Dr. Borbély András ifj köri elnök mondott köszönetet a püspök urnak szives fáradságáért.

Lelkészi beköszöntő a székelyudvarhelyi unitárius egyházközségben. Október hó 18-án tartotta meg Sigmond József volt homoródjánosfalvi lelkész beköszöntőjét Székelyudvarhelyen. A beköszöntő szép és bensőséges egyházi ünnep keretében folyt le, melyet a testvéri együttérzés és összetartozandóság jellemezett. Az udvarhelyi unitárius hiveink várták már ezt a napot, hogy a lelkek és érzések felszabaduljanak a hosszantartó várakozás terhe alól. Hálás és szépszámu gyülekezet tett bizonyságot az uj lelkész várásáról és a szeretet jegyében tett frigykötésről.

A zsufolásig megtelt szép templomban az unitárius hiveken kivül megjelentek a különböző felekezetek képviselői, a róm. kath. főgimn. és a ref. tanitónőképző intézet kiküldöttei. Résztvett a Ref. vegyes Dalkör a kolozsvári dalversenyen dijat nyert megható szép énekével: „Az Ur pásztorom".

A gyülekezeti ének elhangzása után Ürmösi József püspöki titkár olvasta fel a püspöki kinevezést, melynek alapján Balázs András köri esperes felhivta az uj lelkészt beköszöntő beszéde megtartására. Sigmond József lelkész áhitatos ima után a Rom. I. 15 v. alapján arról a készségről beszélt, mellyel ő a Krisztus evangéliuma hirdetésében munkálkodni óhajt, a mai nehéz és sulyos helyzetben. Apostoli jellegü tartalmas beszéde, szép és megnyerő hangu közvetlen előadása mély hatást tett a gyülekezetre.

Balázs András esperes beiktató beszédében az apostol szavaival figyelmeztette az uj lelkészt, hogy viseljen gondot a nyájra, melyben az Ur őrizővé elhivta. Sokoldalu tapasztalaton alapult megszivlelendő intései és utmutatásai bizonyára megtalálták az utat a lelkipásztor és a gyülekezet szivéhez.

Ürmösi József püspöki titkár az Egyházi Főhatóság és a főpásztor üdvözletét tolmácsolta Jeremiás proféta III. 15 v. alapján kifejtve azon bizó hitét, hogy a gyülekezet ebben a lelki válságokat élő korban „szive szerint való pásztort“ kapott az uj lelkészben és apostolnőt az uj papnéban, kik mindketten eddigi munkásságukkal bizonyságot tettek erről eziránnyu szép és elismerést érdemlő munkásságukkal.

A lélekemelő egyházi ünnepély után az egyházközség egyes testületei és a testvéregyházak képviseletében üdvözlések voltak. Az egyházközség presbitériuma élén Halmágyi Samu tanár üdvözölte komoly és mélyenjáró szavakkal az uj lelkészt. A Nőegylet nevében Ébert Andrásné urnő nyujtotta át a női lélek melegségéből fakadó beszéd kiséretében az uj papnénak a szép virágcsokrot. A Leányegylet szeretetét Márton Ilonka tolmácsolta. Külön élmény volt az unitárius tanulóifjuság nevében megnyilatkozó, kis poéta leánynak, Deák Bertának meleg, ragaszkodó és tartalmas üdvözlő beszéde. A kartársak részéről Kővári Jakab kénosi lelkész mondott szivből jövő üdvözlőbeszédet. A testvéregyházak örömét, együttmunkálkodó készségét a ref. és luteránus egyházak képviselője, Vajda Ferenc esperes fejezte ki. A nagysikerü templomi ünnepség után az uj lelkész hivei és tisztelői a Barkóczy-féle étteremben rendeztek nagyszabásu banketet, amelyen Balázs András esperes a királyra, Ébert András tanár Dr. Boros György püspökre mondott felköszöntőt, akit táviratilag is üdvözöltek. Jodál Gábor dr. a Magyar Párt nevében, Győrfi István a hivek, Szlávik Ferenc, kath. főgimnáziumi igazgató az intézet és tanári kar, Osváth Árpád ügyvéd a székelykereszturi kör nevében fejezte ki az uj lelkész és családja iránt becsülésüket és szeretetüket. Az elhangzott számos pohárköszöntő során mély hatást tett Benedek Mózes jánosfalvi egyszerü harisnyás székelynek fordulatos és meleg bucsuvétele volt papjuktól, akinek müködése elé nagy várakozással tekint az egész Székelyudvarhely magyarsága.

Istentisztelet a misszióház templomban. Vasárnap, okt. 4-én délelőtt püspök ur a Misszióház templomában, az érdeklődő szép számu, az egész templomot zsufolásig megtöltő gyülekezetben, istentiszteletet tartott. Luk. 5 r. 1—5 v. alapján tartott egyh. beszédének főiránya arra terjedett ki, hogy e zaklatott világban önmagunk, lelki énünk megtalálása adhat helyes irányt és megnyugvást, ez pedig csak ugy történik meg ha a Jézus biztatása alapján a lelki élet terén mélyebre bocsátjuk a hálót. A helyesen és logikusan felépitett és öntudatos unitárius érzésre buzditó beszédje mély benyomást tett hallgatóságára. Józan püsp. vikárius a maga és gyülekezete nevében üdvözölte a püspököt.

Küldjétek gyermekeiteket minél tömegesebben a kereskedő és iparos pályára!

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Meghivó. „Az Unitárius Tanitók Általános Egyesülete“ 1931. évi rendes közgyülése a november hóban (később meghatározandó időben) tartandó Főtanács kezdete előtti napon d. u. 4 órakor Kolozsváron, az unitárius kollégiumban lesz, melyre a tagokat tisztelettel meghivom, illetve a körök képviseltetését kérem azzal a felhivással, hogy mindenik kör kiküldöttje a kör arra vonatkozó „Nyilatkozat“-át hozza irásban, hogy a kör kivánja-e „Általános Tanitó Egyesületünknek“ „A Kisebbségi Tanitók Országos Egyesület“-ébe való belépését, ugyszintén arra vonatkozó megbizatását, hogy a kör nevében szavazhasson az „Elnöki Tanács“-ba küldendő tag megválasztásánál.

Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Felolvasás: A tanitó szerepe s annak jelentősége a nép körében, az egyház és iskola életében. (Lőfi Béla.) 3. A körök évi müködésének beszámolója a kiküldöttek által. 4. A Szövetségtanácsba és az Országos Szövetség elnöki tanácsába kiküldendő tag megválasztása. 5. Előterjesztések, inditványok.

Kolozsvárt, 1931 október 15. **Patakfalvi Zsigmond.**

Az Unitárins Irodalmi Társaság közgyülése 1931 november 28-án délután 3 órakor lesz.

Lelkész-kibucsuzó Homoródjánosfalván. Lélekemelő, szép ünnepség zajlott le október 4-én Homoródjánosfalván. Sigmond János Székelyudvarhelyre távozó lelkész bucsuzott 17 évi szolgálat után h.-jánosfalvi hiveitől. A 17 év alatt nemcsak a szószékről hirdette Isten igéjét, hanem egyházi és társadalmi téren is oly munkát végzett, mely méltán váltotta ki népének szeretetét, megbecsülését. Hiv segitő társa volt ezekben a munkákban hitves társa, aki férjének fele segitsége, egyházközségének igazi papnéja volt. Nem csoda, ha a bucsu bensőséges, fájó volt. A 400 éves ősi templom zsufolásig megtelt helybeli és vidéki közönséggel. A szépen feldiszitett ősi templom zokogástól volt hangos. Felhangzott az örök szép zsoltár: „Te benned biztunk eleitől fogva...“, mely után kibucsuzó lelkész Pál apostol II. Kor. VIII. rész 11. verse alapján tartott bucsubeszédet. Ezek után Gálffy Dénes orgona kiséret melletti meleghangu énekes bucsuzója következett. Majd László Károly az egyházközség és a gazda-kör nevében bucsuzott, László Zsigmond pedig a polgári község nevében mondott istenhozzádot. A nőegylet nevében Benedek Lászlóné tolmácsolta elnöknőnek a nőegylet szeretetét és ragaszkodását; majd László Mózesné és Mezei Hektorné egy

megnagyitott fényképet adtak át az elnöknőnek a nőegylet 10 éves fennállása emlékéül, amely egyuttal bucsu is volt. Két ifju leány, magyarosan himzett ruhában, 32 szál virágból álló fehér csokrot nyujtott át, mintegy szimbolumát a 32 ifjui léleknek — az ifjusági egylet nevében. Nagyon kedves volt a kis Gálffy Lenke, aki az iskolás gyermekek nevében bucsuzott papbácsitól, papnénitől és a kicsi iskolatárstól, Zolikától. Végül Báró József városfalvi lelkész a városfalvi hitelszövetkezet nevében és mint kartárs vett bucsut. Lelkész és lelkészné meleg szavakban köszönték meg a szivből fakadó jókivánatokat. Templomozás után népes bankett volt, melyen több pohárköszöntő hangzott el a távozó lelkészre és családjára.

Egyházközsége szivből kivánja távozó lelkészének, hogy uj állomáshelyén is olyan szeretetet és megbecsülés találjon, amilyenben része volt H.-jánosfalván. A jövő felé hittel és jó reménységgel néz, hogy uj lelkésze, aki H.-jánosfalva szülötte, a megkezdett munkát szeretettel tovább fogja folytatni. Adja Isten, hogy ugy legyen! **Jelenvolt.**

A marosujvári unitárius egyházközség október 24-én a helyi vendéglő nagytermében egy sikerült müsoros estélyt rendezett. A lelkész bevezető és záró szavain kivül a nagyenyedi és marosujvári mükedvelő gárda kitünő előadásai, Ménesy Miklós és Bede Emil énekszámai — cigányzene kisérettel — egészitették ki a müsort. Az ügyes és lebilincselő számok után felzugó tapsorkán legjobb bizonyitéka az estély sikerének. Gratulálunk Végh Mihálynak, az egyházközség ifju lelkészének e kulturmunkáért és Isten segedelmét kérjük az eljövendő munka megvalósitására! **B. E.**

A kolozsvári unitárius egyházközség előljárósága pályázatot hirdet a megüresedett harangozói állásra. A pályázati kérvények az unitárius lelkészi hivatalhoz (Cal. Victoriei 11. szám) november 8-ig beadandók. Ugyanitt tekinthetők meg a pályázati feltételek is.

Boros Gizella. Boros Mihály tordátfalvi birtokos 20 éves leánya, Gizella, hirtelen elhunyt. — A testvéreken és a nagykiterjedésü rokonságon kivül gyászol az egész vidék ifjusága. Mi pedig megihletődve és megdöbbenve állunk a számunkra mindig meglepetéseket tartogató sors kegyetlen elbánása előtt. Ujján karikagyürüvel, mosolylyal ajkán, kacagva dől a halál hideg karjai közé. Csinos termetével, gyönyörü arcával ugy állott mindig ellőttünk, mintha a székely nép költészetének testet öltött alakja lenne, halálával pedig ugy, mint egy *szép székely ballada.* Kedvességével, szorgalmával büszkesége volt az apának és testvéreknek, szerénységével a rokonoknak és ismerősöknek. Temetése okt. 29-én volt Tordátfalván. Pihenése legyen csendes, emléke áldott.

Dávid Ferenc-emlékünnep. Nagy hitalapitónk mártir halála emlékére november 15-én délután 5 órakor az Unitárius Kollégium diszternié ben a Dávid Ferenc-Egylet emlékünnepélyt tart. Elnöki megnyitó, Kelemen Lajos tanár felolvasása, a nagy reformokat méltató költemények és énekek keretében fejezzük ki hálás tiszteletünket első püspökünk iránt. Hiveinket és az érdeklődő közönséget ezen az uton hivjuk meg.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába julius 1-től október 30-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Simó József Petrozsény, özv. Kiss Józsefné, Gábor Micike, ifj. Palatka Lőrincné Ópiski, Geréb Mózesné Firtosmartonos, Máté Sándor Olasztelek, Bedő Albert Homoródszentmárton, Unitárius Egyházközség Homoródszentpál, Unitárius Egyházközség Karácsonfalva, Unitárius Egyházközség, Balázs András, Fülöp Domokos, Dávid Ferenc Ifjusági Egylet, Unitárius Nőegylet Homoródalmás, Pálffy Dezső Marossóspatak, özv. Pálffy Jánosné Csegez, özv. Bedő Józsefné Alsórákos, Sigmond Ferenc Hidvég, Mérész Józsefné Fogaras, özv. Macskási Lajosné Kolozsvár, Kelemen Árpád Székelykál, Máté József Brassó 1931-re; Unitárius Egyházközség Sepsiszentkirály, Bálint Balázs Kénos, Pál Mihály Gyepes, Unitárius Egyházközség Homoródszentmárton, Bencze Gábor Homoródszentpál, Kiss Béla Homoródalmás 1930-ra; özv. Sándor Mózesné Kénos, Simén Domokos Homoródalmás, Dr. Jancsó Ödönné Kolozsvár 1929-re; Unitárius Egyházközség Kénos 1928-ra; id. Gagyi Sándor Alsóboldogfalva, Agyagázi Sándorné, Bencze Dénes Okländ 1927—1930-ra; Borbély N. Miklós, Zalányi Samu Torda 1931—1932-re; Unitárius Egyházközség Csehétfalva 1926—1931-re; Ekárt Andor, Ekárt Andorné Csehétfalva 1930—1932-re; Dávid Ferenc Egylet, Unitárius Egyházközség Medesér 1924—1930-ra; Nagy Vencel, Pál János Medesér 1929—1930-ra; Szabó Kálmán, Derzsi Pál, Pálffy Albert Medesér 1925—1930-ra; Egyed Albert, Dr. Máthé István, Vass Albert, Unitárius Egyházközség, Máthé Mózes Okländ 1927—1931-re; Barabás Lajos Székelykeresztur 1929—1930-ra; Forczády Sándor Besztercze 1928—1930-ra; Kádár J. Istvánné Olthéviz 1932-re; Dr. Zsakó Andor Budapest 1930—1931-re.

Alapitói dijba fizetett: özv. Bohdál Károlyné Kolozsvár 500 leu (második részlet). **Gálfi Lőrinc**, pénztárnok.

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő cimére Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium küldendő

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 1000 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17